

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

СУЧАСНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

МАТЕРІАЛИ

VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(23 квітня 2024 року)

Харків 2024

УДК 339.9(063)

C91

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 538 від 07 грудня 2023 р.*

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 6 від 21 травня 2024 р.)*

C91. Сучасні перетворення міжнародного бізнесу. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 квітня 2024 року, м.Харків) / За заг. ред. Архіреєва С.І., Дерід І.О. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2024. – 233 с.

ISBN

Матеріали статей подаються в авторській редакції мовою оригіналу.

Відповідальність за достовірність інформації, коректність математичних викладок та точність наведених фактів несуть автори.

Редакція може не поділяти точку зору авторів на викладену проблему.

Посилання на матеріали збірника обов'язкові.

Матеріали містять теоретико-методологічний і структурно-функціональний аналіз поняття міжнародний бізнес та розкривають сутність та специфіку сучасних перетворень міжнародного бізнесу. Досліджуються: розвиток міжнародного бізнесу в умовах глобальної фрагментарності; інституційні трансформації національних економік у відповідь на тенденції світового господарства, національні чинники перетворень міжнародного бізнесу, галузеві перетворення міжнародного бізнесу, сучасні проблеми управління міжнародним бізнесом, глобальні фінанси міжнародного бізнесу.

Для наукових співробітників, педагогів, аспірантів, студентів, а також усіх тих, хто цікавиться дослідженням проблем міжнародного бізнесу.

ISBN

УДК 339.9(063)

©Харківський національний університет
імені В.Н.Каразіна, 2024
©Колектив авторів, 2024

ЗМІСТ
СЕКЦІЯ I
РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
ФРАГМЕНТАЦІЇ

Тимошенко І.В., Нащекіна О.М. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПРОБЛЕМИ	8
Бас Д.М., Шедякова Т.Є. ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС	10
Чистяков С.В. КОНКУРЕНТНІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВИХ ТОВАРНИХ РИНКАХ	13
Чорна О.О., Шкодiна І.В. ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ РОЗКОШІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА УПРАВЛІННЯ БРЕНДОМ ПІДПРИЄМСТВА	16
Соколова З.С. НАЛАГОДЖЕННЯ ВИРОБНИЦТВА СКЛА В ТАНЗАНІЇ ЯК ОДИН З ШЛЯХІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	19
Шахова В.Р. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ КОМПАНІЙ	22
Кононенко В.П., Резенкіна Н.О. ТЕРМІН «ОСОБА» В МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРАХ УКРАЇНИ ПРО УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ	25
Здоровко С.С., Мальцев С.Ю. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ	29
Стельмашова Н.О., Шкодiна І.В. СТРАТЕГІЇ ЛОГІСТИЧНИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ФРАГМЕНТАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	32
Дерід І.О. Ярошенко Ф.К. РИЗИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ФРАГМЕНТАЦІЇ	36
Кондратенко Н.Д. СТРАТЕГІЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ФРАГМЕНТАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	40

СЕКЦІЯ II
ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У
ВІДПОВІДЬ НА ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Яковенко Л.І., Яковенко П.В. ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	45
--	----

лабораторії по всьому світу, спрямовані на розробку нових технологій та вдосконалення існуючих. Наприклад, один з їхніх головних дослідницьких центрів розташований у Вольфсбурзі, Німеччина, де зосереджуються на розробці майбутніх технологій для всіх марок у складі групи, включаючи Volkswagen, Audi, Porsche та інші [3]. Крім того, Volkswagen має дослідницькі лабораторії в інших країнах, таких як США, Китай, Індія, де фахівці працюють над інноваційними рішеннями, які враховують специфіку місцевого ринку та технологічні тренди.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що глобалізація – важливий феномен, який приносить як виклики, так і можливості для компаній. Необхідність конкурувати на міжнародному ринку та адаптуватися до політичних та економічних змін може бути нелегкою для бізнесу. Однак, глобалізація також відкриває доступ до нових ринків, дозволяє знизити виробничі витрати. Крім того, глобальний обмін знаннями та інноваціями стимулює розвиток нових продуктів та послуг.

Для успішного функціонування в умовах глобалізації компаніям потрібно бути гнучкими, адаптивними та інноваційними. Вони повинні бути готові до викликів, які ставить перед ними глобальний ринок, але водночас вміти використовувати можливості, які глобалізація відкриває.

Література: 1. Міжнародний Валютний Фонд. URL: <https://www.imf.org/en/Home> (дата звернення 04.04.2024). 2. Аналітична компанія IHS Markit. URL: <https://my.ihsmarkit.com/> (дата звернення 02.04.2024). 3. Volkswagen Group. URL: <https://www.volkswagen-group.com/en> (дата звернення 04.04.2024). 4. Вікіпедія. Глобалізація. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Globalization> (дата звернення 02.04.2024).

УДК 341.24

Кононенко В.П.¹, Резенкіна Н.О.²

Kononenko V., Rezenkina N.

**ТЕРМІН «ОСОБА» В МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРАХ УКРАЇНИ
ПРО УНИКНЕННЯ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ
THE TERM "PERSON" IN THE INTERNATIONAL TREATIES OF
UKRAINE ON THE AVOIDANCE OF DOUBLE TAXATION**

¹ д.ю.н., доцент кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки Харківського
національного університету імені В.Н.Каразіна

² викладач відділення економіки та бізнесу

ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного
торговельно-економічного університету», спеціаліст вищої категорії

Однією з визначальних рис сучасного світового господарства є процеси глобалізації, які значно впливають на систему міжнародних економічних відносин, змінюють їх напрямки і визначають основні тенденції розвитку національних економік. У контексті міжнародних економічних відносин, міжнародний бізнес є формою взаємодії між учасниками міжнародної

економічної діяльності, спрямованою на досягнення переваг від транскордонного співробітництва [1, с. 1].

Європейський Союз (далі – ЄС) є найвпливовішим регулятором міжнародної економічної діяльності в Європі, і однією з ключових вимог, які він ставить перед кандидатами на членство, є гармонізація їх національного законодавства з законодавством ЄС. Ці вимоги базуються на угодах між сторонами. Такі самі вимоги висуваються до України в рамках Угоди про асоціацію між Україною з одного боку та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами з іншого боку (далі - Угода про асоціацію)., важливий акцент робиться на досягненні ефективного і прозорого регулювання, що включає боротьбу з ухиленням від сплати податків [3].

Так, щодо податкових питань, Угодою про асоціацію передбачене поступове наближення до структури оподаткування, визначеної у *acquis* ЄС (ст. 353), а також говориться про податкову систему, яку Сторони встановлюють або будуть встановлювати в майбутньому на основі угод між ними, що мають на меті уникнення подвійного оподаткування (ст. 142) [3].

Міжнародні угоди про уникнення подвійного оподаткування, укладені Україною з іншими країнами, відіграють важливу роль у системі вітчизняного податкового законодавства. Здійснення положень цих угод сприяє розвитку тісної економічної співпраці між країнами шляхом зниження податкових перешкод, запобігання податковій дискримінації та створенню механізмів вирішення податкових спорів. Оскільки, крім єдиної статутної норми важливим є уніфіковане тлумачення положень міжнародних договорів, що передбачає їх однакове розуміння та застосування, існує необхідність в аналізі деяких важливих термінів, які містяться як в національному праві, так і в договірних положеннях. А особливо – в установчих договорах ЄС, які мають статус первинного права Співтовариства.

Так, у Консолідовані версії Договору про утворення Європейського товариства з атомної енергії, «особа» означає будь-яку фізичну особу, яка здійснює всю або будь-яку свою діяльність на територіях держав-членів у сфері, визначеній у відповідному розділі цього Договору [4]

Відповідно до Рекомендацій щодо застосування положень конвенцій (угод) про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна (капіталу), які є додатком до листа Державної податкової служби України від 27.12.2012 р. № 12744/0/71- 12/12-1017, термін «особа» означає фізичну або юридичну особу, а також будь-яке об'єднання осіб..

У переважній більшості конвенцій про уникнення подвійного оподаткування термін «особа» включає фізичну особу, компанію або будь-яке інше об'єднання осіб¹. Але в угодах про уникнення подвійного

¹ Тексти усіх міжнародних двосторонніх конвенцій (угод) про уникнення подвійного оподаткування див. на офіційному сайті Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/international_agreements_of_ukraine_on_avoidance_double_taxation-543

оподаткування, іншою стороною в яких є Республіка Вірменія, Республіка Австрія, Республіка Кіпр, Королівство Данія, Грузія, Федеративна Республіка Німеччина, Йорданське Хашимітське Королівство, Республіка Казахстан, Держава Катар, Киргизька Республіка, Велике Герцогство Люксембург, Республіка Мальта, Малайзія, Монголія, Королівство Нідерланди, Ісламська Республіка Пакистан, Республіка Польща, Королівство Таїланд, Республіка Узбекистан у визначенні терміну «особа» застосовується єднальний сполучник «і» – на відміну від розділового сполучника «або», що зазначений в Рекомендаціях щодо застосування положень конвенцій (угод) про уникнення подвійного оподаткування. Зокрема, в Рекомендаціях зазначено, що термін «особа» треба розуміти як «компанію або будь-яке інше об'єднання осіб».

В угодах, іншою стороною в яких є Республіка Ісландія, Ірландія, Італійська Республіка, Держава Лівія, Мексиканські Сполучені Штати, Королівство Марокко, Румунія, Королівство Саудівська Аравія, Республіка Сінгапур застосовується єднальний сполучник «та» – на відміну від розділового сполучника «або», що зазначений в Рекомендаціях щодо застосування положень конвенцій (угод) про уникнення подвійного оподаткування та більшості конвенцій.

В конвенції, стороною якої є Фінляндська Республіка – застосований розділовий сполучник «чи», що не є принциповим.

Також існують більш значні виключення: в Конвенції між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доходи та капітал Сполучені Штати Америки, термін «особа» включає фізичну особу, маєток, траст, товариство, компанію і будь-яке інше об'єднання осіб. Тобто поруч з суб'єктами оподаткування даною категорією охоплюється і нерухоме майно – маєток. Хоча в подальшому – в п. 2 ст. 6 даної Конвенції зазначено, що поняття «нерухоме майно» має бути визначене відповідно до законодавства кожної Договірної Держави, де це майно знаходиться. В цьому контексті «нерухоме майно» повинно охоплювати власність, яка вважається нерухомою згідно із законодавством, а також рухоме майно, таке як худоба та сільськогосподарське обладнання. Крім того, воно включає права, які регулюються загальним правом земельної власності, узуфрукт (право користування), а також права на отримання винагороди за розробку природних ресурсів, таких як мінеральні запаси. Майнові права на морські, річкові та повітряні судна не вважаються частиною нерухомого майна.

В Конвенції між Урядом України і Урядом Швеції про уникнення подвійного оподаткування доходів та попередження податкових ухилень у ст. 3 «Загальні визначення» термін «особа» відсутній. Натомість, використовується термін «громадянин», який означає «фізичну особу, компанію або будь-яке інше об'єднання осіб (п. d) (що по визначенню співпадає з терміном «особа» в інших конвенціях. Але у цій самій статті у

пункті h) ще раз наводиться термін «громадянин», що означає: I) будь-яку фізичну особу, яка має громадянство Договірної Держави; II) будь-яку юридичну особу, товариство і асоціацію, що мають статус згідно з діючим законодавством Договірної Держави».

Вважаємо, що таке дублювання терміну «громадянин» може призвести до плутанини при необхідності договірного нормативного визначення даної категорії. При чому, якщо розуміти категорію «громадянин» як юридичну особу, товариство і асоціацію, це може призвести до складнощів у правозастосуванні у зв'язку із плутаниною термінів. А з іншого боку – ускладнити визначення терміну «особа»;

Давайте також розглянемо відповідність терміну «особа» у системі міжнародних конвенцій, які стосуються уникнення подвійного оподаткування в Україні, вимогам Міжнародної організації економічного співробітництва та Типовій конвенції Організації Об'єднаних Націй.

Відповідно до Модельної податкової конвенції щодо прибутків і капіталу Організації економічного співробітництва та розвитку термін «особа» включає фізичну особу, компанію та будь-яке інше об'єднання осіб.

В коментарі ОЕСР до Модельної податкової конвенції зазначено, що визначення терміну «особа», наведене в підпункті а), не є вичерпним і повинно тлумачитися як те, що термін «особа» використовується в дуже широкому розумінні. У визначенні прямо згадуються фізичні особи, підприємства та інші групи осіб. Зі значення, присвоєного терміну «компанія» визначенням, що міститься в підпараграфі b), випливає, що термін «особа», крім іншого, включає будь-яку юридичну особу, яка, хоч і не зареєстрована, але розглядається з метою оподаткування як корпоративне об'єднання. Таким чином, наприклад, фонд (fondation, Stiftung) може потрапляти під значення терміну «особа». Партнерства також розглядатимуться як «особи» або тому, що вони підпадають під визначення «компанії», або якщо це не так, тому що вони складають інші групи осіб.

Отже в тексті ст. 3 «Загальні визначення» деяких двосторонніх договорів та Рекомендацій щодо застосування положень конвенцій (угод) про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна (капіталу), що є додатком до листа Державної податкової служби України від 27.12.2012 р. № 12744/0/71- 12/12-1017 термін «особа» треба сформулювати із застосуванням єднального сполучника, що сприятиме збільшенню суб'єктного складу, який розуміється під терміном «особа» та відповідає положенням Модельної податкової конвенції щодо прибутків і капіталу ОЕСР.

Висновки: 1. Згідно з низкою двосторонніх угод та рекомендацій України з уникнення подвійного оподаткування, термін "особа" охоплює фізичних та юридичних осіб, або будь-яке об'єднання осіб. У більшості конвенцій цей термін включає фізичних осіб, компанії та інші об'єднання осіб. Однак, існують виключення, зокрема, у деяких угодах, де Республіка Вірменія, Республіка Австрія, Республіка Кіпр, та інші для тлумачення

терміну «особа» використовують єднальний сполучник «і». Це може вплинути на розуміння цього терміну в контексті податкового законодавства.

Додатково, у Конвенції між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки зазначено, що термін «особа» включає фізичних осіб, компанії, а також маєток, трасти, товариства і будь-яке інше об'єднання осіб. Це широке тлумачення може вплинути на обсяг суб'єктів оподаткування, включаючи нерухоме майно.

Для уникнення непорозумінь і забезпечення відповідності міжнародним стандартам, рекомендується сформулювати термін «особа» у тексті договорів та рекомендацій з використанням єднального сполучника, як це робиться в Модельній податковій конвенції Організації економічного співробітництва та розвитку.

Література: 1. Пахалюк Т.О., Скрипник Н.Є. Розвиток міжнародного бізнесу в умовах глобалізації. Дніпропетровський вісник.2017. №12. С. 1-2. 2. Мовчан О.О. Поняття "компанія" та його тлумачення в законодавстві Європейського Союзу та України. Наукові записки НаУКМА. 2003. Т. 22, ч. 2 : Суспільні науки. С. 245-247. 3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n204 (дата звернення: 16.03.2024). 4. Consolidated version of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community. Official Journal of the European Union. 7.6.2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016A%2FTXT> (дата звернення: 16.03.2024).

УДК 339

Здоровко С.С.¹, Мальцев С.Ю.²

Zdorovko S., Mal'tsev S.

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ
БІЗНЕСІ
INFORMATION TECHNOLOGIES IN MODERN INTERNATIONAL
BUSINESS**

¹ *викладач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Харківського*

національного університету імені В. Н. Каразіна

² *аспірант кафедри міжнародного права*

та права Європейського Союзу

Державний податковий університет м. Ірпінь.

науковий керівник: д.ю.н., професор Тимченко Л.Д.

м. Ірпінь, Україна

В сучасний час інформаційні технології відіграють позитивну роль у розвитку підприємств і організацій у всіх галузях економіки та сферах життя населення. Підприємства активно прагнуть отримати конкурентні переваги